ENTORNS

Q

Vides que creixen a l'edifici de Girona 30

La Fundació Marianao de Sant Boi de Llobregat, nascuda de la lluita per l'associacionisme veïnal, ofereix, fa més de vint anys, formació i espais de lleure als infants i joves del municipi

Per *Sònia Pau*, periodista
Fotografies: *Ivan Giménez*

Al Casal de Joves Marianao (CJM) de Sant Boi de Llobregat, les decisions es prenen sempre fent votacions i, si hi ha un problema, la solució també es busca entre tots. Avui, en un dimarts fred de mitjan febrer, toca resoldre una qüestió que no fa gràcia a ningú. Una vintena de nois i noies entre 12 i 18 anys col·loquen els bancs fent rotllana més o menys al centre del local. Són les vuit del vespre passades. La cosa és que fa uns dies hi va haver un petit robatori i en parlaran. "Aquí tot es decideix entre tots. Des de

José Manuel Casero, Loles Morenilla i Juan Manuel Rivero, en el local del Casal de Joves Marianao.

les activitats fins a la manera de solucionar un mal rotllo", indica en Julià Lombardo, coordinador del grup de joves de la Fundació Marianao.

Juan Manuel Rivero, de 16 anys; José Manuel Casero, de 15, i Loles Morenilla, també de 15, són tres dels adolescents habituals al Casal. Ocupen el soterrani d'un edifici. Aquí poden tenir la música a tot volum. Curiosament, però, segons indica un cartell ben visible, està prohibit parlar pel mòbil.

La zona del sofà l'ocupen quatre noies que parlen i riuen. Riuen tan apassionadament que se les sent molt, tot i que la música va a tot drap. Més cap al racó, dos nois juguen a futbol amb la Play. S'aturen quan en Julià, el coordinador, els crida per a la reunió i no sabrem mai si Figo va arribar a marcar aquell penal. La imatge queda congelada en un moment decisiu del partit. Al costat de la pantalla destaca un trofeu que diu Premi Joc Net 12 hores de futbol. Un grup deixa de jugar al futbolí i un altre desa la pilota de futbol sala. Tots s'asseuen per parlar i decidir si s'han de prendre mesures mentre de fons sona Fito & Fitipaldis: "Alguien dijo alguna vez / por la boca vive el pez / Y yo lo estoy diciendo / Te lo estoy diciendo otra vez".

"Quan hi ha un problema aquí s'acaba solucionant. Al col·legi, el professor t'esbronca i ja està, però aquí, els monitors saben com fer-ho i parlen amb tu". En Juan Manuel destaca que aquesta és una de les qüestions que fan que t'hi trobis bé, al Casal. Esbroncs, els justos. Molt de diàleg, espai de llibertat i confiar els uns en els altres. De tot això en José Manuel en diu "bon rotllo". "Som tots aquí gairebé cada dia i hi ha d'haver confiança", insisteix la Loles. Representen tres perfils diferents: Juan Manuel acaba d'abandonar el primer de Batxillerat i es vol preparar per ser mosso d'esquadra, José Manuel té clar que s'ha d'esforçar per ser arquitecte i Loles sap que es vol dedicar a alguna cosa social, tot i que no sap ben bé què. Tots tres tenen al Casal –un recurs que va néixer i ha crescut com a resposta a una falta d'alternatives lúdiques al municipi– una part de la seva vida que va des de trobar-se amb els amics per parlar fins a fer pràctiques de cuina, un curs de guitarra o jugar a futbol.

L'oci alternatiu és un dels eixos per atreure els joves a les activitats de la Fundació.

En Juan Manuel, de 16 anys, destaca que aquesta és una de les qüestions que fan que s'hi trobi bé, al Casal. Bronques, les justes. Molt de diàleg, espai de llibertat i confiar els uns en els altres. De tot això en José Manuel, de 15, en diu bon rotllo.

El soterrani on hi ha el Casal de Joves hauria d'haver estat el garatge d'un edifici que es va quedar a mitges perquè el constructor no tenia els permisos i va arribar un dia que els veïns del barri Marianao el van ocupar. L'any 1985 la vocalia de

Un educador dirigeix el taller sobre jocs de rol.

Joves de l'Associació de Veïns va impulsar la creació del Casal Infantil i Juvenil Marianao per posar en marxa projectes per atendre les necessitats detectades en el col·lectiu de menors i es va promoure la rehabilitació d'aquest edifici –el número 30 del carrer Girona– abandonat i convertit en un focus de marginalitat. Van ser anys d'una gran lluita popular a Sant Boi. Llavors no estava escrit, però ara sí: dos dels objectius principals de l'entitat, segons els seus estatuts, són "col·laborar en la construcció d'una societat cada cop més justa i solidària" i "treballar per un món on tothom hi tingui cabuda".

Una de les funcions de la Fundació és que els menors no es quedin sols al carrer o a casa mirant la televisió quan surten de l'escola, sinó que es relacionin amb altres criatures, dediquin el temps que toca a fer els deures i aprenguin jugant i fent activitats molt diverses.

És per això que ara, passat el temps, els i les responsables de l'entitat no amaguen que l'ocupació de l'edifici és un "fet emblemàtic" en la seva peculiar història, perquè van ser els joves i els mateixos veïns els que la van començar a escriure. De fet, semblava la història de mai acabar, més aviat un malson, perquè el 1995 hi va haver una ordre de demolició, però un altre cop la lluita veïnal i social la va aconseguir aturar. La campanya per salvar Girona 30, i tots els projectes que es feien a dins, va tenir el suport de més de 250 associacions del Baix Llobregat. L'Ajuntament va requalificar el solar com a zona d'equipaments i el 1999 va arribar una certa tranquil·litat, perquè el consistori va cedir l'edifici a la Fundació Marianao.

L'edifici té sis plantes i l'interior manté l'estructura de dos pisos per planta, però el que hauria estat el menjador és ara un taller on es pinten samarretes, l'habitació dels nens és la classe d'anglès i a la de matrimoni s'hi fa classe de repàs. En Mohamed, que no té cap dubte que vol ser corredor de motos, és un dels petits que hi està fent els deures. Té 6 anys i des dels 3 va al centre cada tarda després de l'escola, com hi van les seves tres germanes grans. Quan arriba, berena, fa els deures o fitxes i, després, activitats, que és el que més li agrada, sobretot quan toca informàtica. "M'ho passo bé perquè jugo amb els amics, però m'agrada més l'estiu, perquè fem excursions i anem a la piscina", diu. Fa la impressió que per a en Mohamed el Centre Marianao és alguna cosa més que un espai on poder anar després de l'escola o quan té vacances. Fa la sensació que ell i molts altres adolescents és en aquest edifici i en aquest entorn on troben bona part del que necessiten

Un grup de nens fent els deures al Casal, després de sortir de l'escola.

per créixer i evolucionar. La Naya, que també té 6 anys i va al centre dues tardes a la setmana, quan s'ho passa millor és el dia que toca taller de cuina i assegura ben orgullosa que ja sap fer magdalenes. Ella només fa un any que està vinculada al projecte Marianao i diu que quan sigui gran hi farà de monitora.

Una de les funcions de la Fundació és que els menors no es quedin sols al carrer o a casa mirant la televisió quan surten de l'escola, sinó que es relacionin amb altres criatures, dediquin el temps que toca a fer els deures i aprenguin jugant i fent activitats molt diverses. Els que hi arriben derivats dels serveis socials reben un seguiment de l'equip educatiu més individualitzat, però sense cap tracte diferenciat per aconseguir precisament una integració normalitzada. Entre les satisfaccions més grans de les persones responsables del projecte hi ha el vincle que hi mantenen quan es van fent grans, quan als 12 anys passen al Casal de Joves i es converteixen en voluntaris fent, per exemple, reforç escolar als més petits, i després es treuen el títol de monitor.

L'Oliver és un dels que ha canviat d'hàbits des que va al centre: "Em passava de cinc a vuit al carrer amb els amics i amb la bici. Els deures els feia, tot i que sense massa interès". Ara, en canvi, té una rutina: berenar, fer els deures o fitxes de reforç i després té temps lliure per jugar o fer activitats. L'Oliver té 11 anys, fa sisè i no té pensat seguir estudiant, sinó que vol treballar. La Cristina, també d'11, segurament estudiarà, però no sap què. "La mare –diu– em va apuntar perquè necessitava reforç de mates i estic contenta perquè aquí els profes són molt enrotllats". A la Marianao, gràcies al taller de

La tasca socioeducativa amb infants i joves, en especial amb els que es troben en risc d'exclusió, és un dels pals de paller de la Fundació Marianao, una de les seves principals raons d'existir.

Algun dia, com fa ara en Julià, educadors que es diran Naya o Mohamed, que hauran crescut anant amunt i avall de les escales d'aquest edifici, recordaran que la lluita d'uns veïns i d'uns joves va salvar-lo d'anar a terra.

Un infant dels més menuts en una imatge durant la classe d'anglès.

ràdio, ha descobert que es diverteix molt amb això del micròfon. Qui sap si el seu futur anirà cap aquí.

L'any vinent l'Oliver i la Cristina ja podran fer el salt al Casal de Joves. S'hauran fet una mica grans al Centre Marianao. L'aposta dels educadors és intentar mantenir aquests vincles, i això obliga a treure molt de suc a la imaginació per buscar activitats atractives. Imaginació que ha dut a posar en marxa el programa VPK ('Vente pa'ká!'): una cinquantena d'activitats gratuïtes per als que tenen entre 15 i 30 anys, els divendres i dissabtes, de les 10 de la nit a les 2 de la matinada. En definitiva, nits de cap de setmana amb una oferta d'oci alternatiu que inclou des de campionats de bàsquet i futbol sala fins a cinema, concursos de disfresses, ping-pong i tallers de dansa del ventre o escriptura àrab.

En un dia qualsevol, a quarts de nou del vespre, per les escales de l'edifici de Girona 30, no paren de pujar i baixar gent. Grups que canvien d'activitat, educadors que duen material amunt i avall, i pares i mares que han de fer alguna gestió. La tasca socioeducativa amb infants i joves, en especial amb els que es troben en risc d'exclusió, és un dels pals de paller de la Fundació Marianao, una de les seves raons principals d'existir, però també es treballa en l'àmbit de la inserció laboral, el suport a les famílies amb necessitats especials, la formació ocupacional i l'atenció a reclusos i persones que pateixen malalties mentals, tot plegat amb l'objectiu de convertir-se en punt de suport per a nens i nenes, joves i adults amb algun problema d'adaptació o en risc d'exclusió social en un barri amb més de 29.000 habitants que té l'origen en les onades migratòries provinents sobretot d'Andalusia i Extremadura als anys 60 i 70 del segle XX. Algun dia, com fa ara en Julià, educadors que es diran Naya o Mohamed, que hauran crescut anant amunt i avall de les escales d'aquest edifici, recordaran que la lluita d'uns veïns i d'uns joves va salvar-lo d'anar a terra. I seran ells els que, superant un obstacle rere un altre, passaran als més petits el relleu del compromís i de la il·lusió Q

Les veus dels infants del món

El III Congrés Mundial sobre els Drets de la Infància i l'Adolescència reuneix a Barcelona uns 200 nens i nenes de tot el planeta

Per *Mercè Miralles*, periodista, redactora de la revista Presència

«Una nena, la Julieta, rentava cotxes. Els seus pares i el seu germà l'insultaven i la pegaven. Una altra nena, l'Anita, era òrfena, i venia xiclets. Les nenes no jugaven amb ella. Totes dues nenes en coneixien una altra que era discriminada per tenir la pell morena. Les tres van aconseguir ser adoptades per una família afectuosa. Quan es van fer grans es van dedicar a difondre els drets dels nens.» És un conte? Mig conte, mig veritat? Somnis de nens? Aquesta narració és d'un infant. Va ser explicada per ell, fa ben poc, a Barcelona. Formava part del nodrit grup de nens, nenes i adolescents d'arreu del món, uns 200, que es van trobar del 14 al 19 de novembre de 2007 amb motiu del III Congrés Mundial sobre Drets de la Infància i l'Adolescència, organitzat per la Fundació "la Caixa" i l'Associació per a la Defensa dels Drets de la Infància i l'Adolescència (ADDIA). Els infants es van reunir, van reflexionar, van compartir

UNICEF

punts de vista i van fer arribar les seves opinions als adults. De tot plegat en va sortir una declaració. Tant de bo –es deien a si mateixos– no sigui paper mullat. En tot cas, el que compta és que al llarg d'aquells dies es van sentir, directament o a través del paper, les veus dels nens i les nenes.

Què els interessa? Tot. Escoltem la Renata, una adolescent mexicana. «Ens preocupa l'abús sexual. Als nens que l'han patit se'ls esborra el somriure. Calen més lleis, calen més penes, més seguretat, més atenció a les famílies...». Qui pot quedar indiferent davant d'aquestes peticions? Les xifres dels organismes internacionals diuen que a l'Amèrica Llatina uns sis milions de nens i nenes s'enfronten a situacions de violència i abús sever.

Els infants i els joves reclamen no ser vistos com adults a mig fer. L'Angélica, de Colòmbia, reivindica, des d'un fanzine: «Nosaltres, els joves, hem aconseguit demostrar que tenim pensament propi, i que no és necessàriament com el dels adults. Tenim la possibilitat d'assolir objectius diferents dels que s'han proposat els grans. És un greu error dels adults, i d'alguns joves quan ens deixem influir, creure que som 'un problema amb potes'». Reclamen ser ciutadans de primera, i, sovint, allí on més ho reclamen és on més vulnerats són els seus drets. Drets de la infància, drets humans al cap i a la fi.

«Unim-nos!»

Voces en acción, 9 experiencias de buen trato, promoción de derechos y prevención de la violencia sexual. És un recull de programes, d'esforços, adreçats a conscienciar els nens i les nenes i la societat. Equador. Un adolescent pren la paraula en un taller: «Estem envoltats de violència, la vivim cada dia. I de tal manera que ja no ens crida l'atenció. La forma més comuna és la violència per part de l'home, sobretot a causa de la beguda, i contra la dona. I no tan sols quan estan casats, tots els homes, fins i tot durant el prometatge, són superagressius». Què haurà viscut aquest noi per fer aquestes afirmacions? A Veneçuela, es va fer la campanya «Los niños, niñas y adolescentes: prioridad en la agenda pública». Es tractava –es tracta– de fer-los participar en la presa de decisions, ajudar-los a formar-se com a ciutadans responsables. L'Ana, de 16 anys, va tenir l'oportunitat de parlar davant de l'assemblea nacional: «Fer propostes em fa sentir que he assolit una meta que no solament m'afavoreix a mi, sinó a tots els meus companys.»

A l'Àfrica, el 2010, hi haurà un 18 % d'infants orfes a causa de la sida. Què és això? Una xifra més? Arreu del planeta, especialment al sud del planeta: pobresa. I fam. Manca de recursos sanitaris. Analfabetisme. Violència. Guerra. Migracions.

A l'Àfrica, el 2010, hi haurà un 18% d'infants orfes a causa de la sida. Què és això? Una xifra més? Arreu del planeta, especialment al sud del planeta: pobresa. I fam. Manca de recursos sanitaris. Analfabetisme. Violència. Guerra. Migracions. Explotació sexual. Treball en condicions infrahumanes. Tot i que viuen en aquests contextos, en els quals sovint la condició de pobresa es passa d'una generació a una altra, els infants i els adolescents s'associen, s'uneixen, creen comitès, s'impliquen. L'Òscar és de Guatemala. Forma part d'un parlament d'infants i adolescents. «Aquest 2008 aconseguirem ser un ens de consulta en la presa de decisions que ens afectin, arreu del país.» Té 16 anys. «Vaig començar als 12 anys, perquè a la meva comunitat es van organitzar les famílies i em vaig iniciar en la participació. La infància té problemes, i això no afecta solament un país o un continent. Els nois d'aquí, de Barcelona, han de despertar i dir-se a si mateixos: 'Unim-nos!'»

«Si no treballen, no poden menjar.»

Al treball Voix des enfants d'Afrique. Travail, force et organisation des enfants et jeunes travailleurs, es poden llegir molts testimonis. Per exemple, el de la

Claire, de Dakar. Té 12 anys i treballa fent feines en una casa des dels 11. «Quan acabo la feina puc jugar. Començo a les set del matí i acabo a les quatre o les cinc de la tarda. Puc jugar amb el fill del meu amo, que té 12 anys. Ell, però, té més temps per jugar amb els seus amics.» Problemes per ser atesos quan són malalts, desbordats per la feina... Tot seguit les frases impreses pels nens i adolescents treballadors africans en samarretes, pancartes i banderoles en diferents manifestacions de l'1 de Maig: «Ajudeu-nos, escolteu-nos»; «Tots els nens somien a viatjar, i també voldrien aprendre a llegir i escriure. Però si no treballen, no poden menjar»; «Treball=dignitat. Dignitat =futur estable»; «Servir, sí. Ser esclaus, no».

Tano treballa a Costa d'Ivori, cosint. «Hi ha gran quantitat de serventes que treballen en unes condicions penoses. El treball que faran ha d'estar ben definit, i també el sou.» Una menuda, Rachel, fa un dibuix. Fa anotacions perquè entenguem què està passant. L'amo de la casa on fa feines està enutjat amb la seva dona, i la patrona es descarrega en la criadeta. La nena plora perquè és ella la que en sofreix les conseqüències. Una altra nena fa un altre relat amb dibuixos, al Senegal. Narra una escena quotidiana. La mestressa li recorda que ha d'acabar la feina, per poder marxar. «D'acord senyora... Perdoni senyora, però és que s'ha acabat el sabó.» I la mestressa respon: «Espavila't, no és el meu problema! Jo vull la bugada ben neta.»

UNICEF

Aquests nens treballadors no alcen la veu per poder deixar de treballar. L'alcen per demanar condicions dignes i que aquest treball els permeti créixer. El Moviment Africà dels Nens i Joves Treballadors va fer aquesta declaració el 2006: «Allí on estem organitzats hem aconseguit més drets, com els d'aprendre a llegir i escriure, tenir atenció mèdica quan estem malalts, treballar menys i menys durament. Les nostres feines ens donen ingressos, ens permeten lluitar contra la pobresa i finançar els nostres drets. Hem començat a lluitar contra l'explotació, la violència, l'èxode i el tràfic de nens, i amb bons resultats. I ens seguim formant per tirar endavant aquestes accions perquè els nens africans no siguin víctimes mai més. Ens organitzarem millor per construir els nostres drets, als pobles i les ciutats. Serem exemplars i respectarem els nostres pares i la resta d'adults. Col·laborarem amb les autoritats, les associacions de nens i adults, els mitjans de comunicació, els artistes, els esportistes...»

Aquests nens treballadors no alcen la veu per poder deixar de treballar. L'alcen per demanar condicions dignes i que aquest treball els permeti créixer.

Això que llegim cal emmarcar-ho en el moviment NAT'S, Nens i Adolescents Treballadors, que ja té abast mundial. El lema del moviment a Colòmbia és aquest: «No

UNICEF

Tots els nens i nenes del món tenen dret a créixer sans i feliços. Necessiten tenir una família que els estimi i els cuidi. Tenir una casa per viure i un metge que els curi i poder anar a l'escola i no treballar de petits.

som el problema sinó que formem part de la solució.» En Robinson Daniel té 12 anys i ja té un càrrec a l'entitat MANTHOC, una organització social formada per nens i nenes i adolescents treballadors. Fa 31 anys que desenvolupa la seva tasca al Perú. «Sóc de la província de Bagua (Amazones). Visc amb la mare, l'àvia i ma germana. Treballo venent menjar pel carrer i també en una paradeta al cementi-ri.» El primer contacte amb el moviment el va tenir als cinc anys. «Somio que en el futur seré un bon professional que farà aportacions a la societat i al govern, que proposarà mesures que beneficiaran els nens i adolescents treballadors, perquè el moviment sigui acceptat i els NATS siguin reconeguts com a subjectes de dret.»

Tot plegat ens queda molt lluny', podem pensar, instal·lats a la nostra talaia del primer món. Segur que és així? En data de desembre de 2007, 7.313 infants i adolescents estaven sota protecció de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència. Bona part estan creixent en centres residencials. A Barcelona, i segons calcula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, al voltant de 6.000 menors, pel cap baix, estan en situació de vulnerabilitat o de risc. Un de cada quatre nens que viuen a l'Estat estan per sota del llindar de la pobresa: les seves famílies han de passar amb menys de 500 euros al mes. Segur que la reivindicació dels drets dels infants és una assignatura superada a casa nostra? Una nena que viu a Barcelona, menuda i eixerida, diu: «Tots els nens i nenes del món tenen dret a créixer sans i feliços. Necessitem tenir una família que ens estimi i ens cuidi, tenir una casa per viure i un metge que ens curi i poder anar a l'escola i no treballar de petits.» I afirma, perquè ho ha vist amb els seus ulls: «Alguns nens i nenes això no ho tenen.»Q